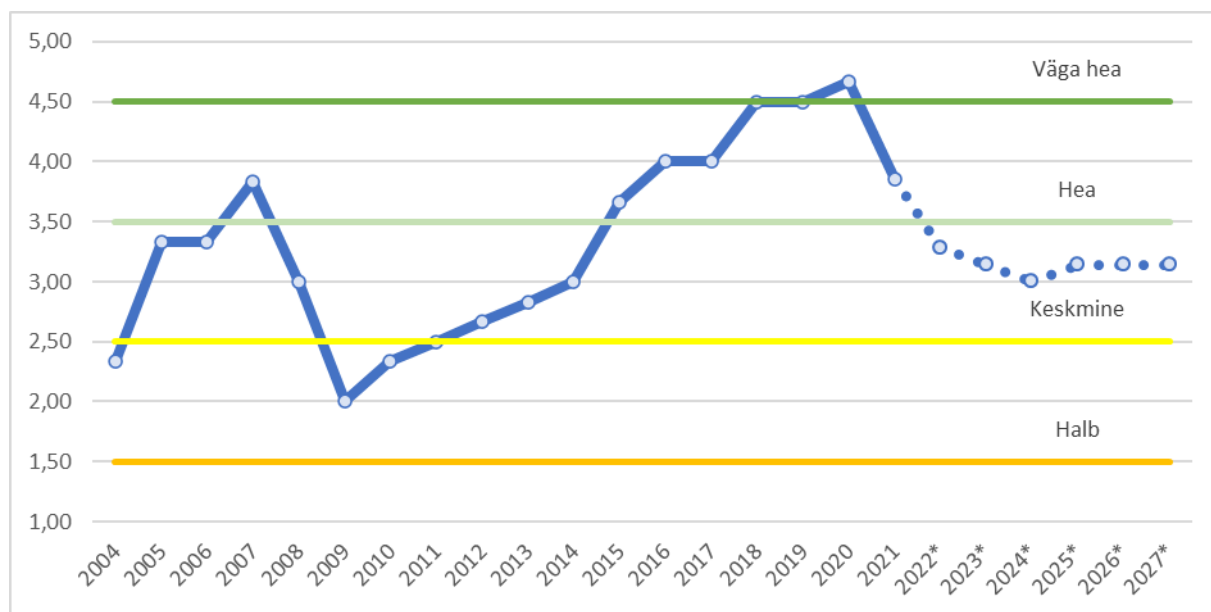

Kohalike omavalitsuste finantsiline võimekus 2023–2027

Rahandusministeeriumi 2023. aasta kevadise majandusprognoosi kohaselt kohalike omavalitsuste (KOV) finantsseis käesoleval aastal keskmiselt jätkuvalt halveneb. Kui 2021 ja 2022 oli selle põhjuseks peamiselt tulude negatiivne reaalkasv¹, siis käesoleval aastal avaldab mõju finantskulude kiire kasv ning alla jätkusuutlikkuse taseme põhitegevuse tulem. Põhitegevuse tulemi tase 6-7 protsendil põhitegevuse tuludest ei ole eeldatavasti tase, millel KOV-d ennast pikemalt hoida saavad², mistõttu võib oodata KOV-delt keerulisi otsuseid. Põhitegevuse tulem peab ära katma intressikulud ja laenu tagasimaksed ning võimaldada katta investeeringute omaosalust.

Omavalitsuste põhitegevuse tulem, mis aastatel 2018–2022 oli keskmiselt 290 mln eurot, kukub 2023.a ja 2024.a ca 200 mln eurole. Põhitegevuse tulemi langus vähendab nende võimalusi parandada teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning hoida oma põhivara samal tasemel.

Joonis 1. KOV finantsolukorra indeks³

¹ Tulude kasv oli väiksem kui inflatsioon ja sellest ning muudest põhjustest (nt sõjapõgenikud) tingituna kasvasid kulud tuludest kiiremini.

² Näiteks eelmise majanduskriisi ajal langes põhitegevuse tulemi osakaal samuti 6%-le põhitegevuse tuludest, kuid 2010. aastaks kasvas see näitaja juba 9%-le pärast KOV-de tehtud 5%-list kulude vähendamist eelmise aastaga võrreldes.

³ <https://minuomavalitsus.ee/omavalitsuste-finantsolukorra-indeks>

Tabel 1. Kohalike omavalitsuste eelarve

(mln eurot)	2010	2019	2022*	2023*	2024*	2025*	2025 vs 2019	2025 vs 2019 %
Põhitegevuse tulud	1 135	2 100	2 559	2 809	2 938	3 060	960	46%
sh maksutulud	652	1294	1601	1725	1883	1984	689	53%
Põhitegevuse kulud	1035	1819	2310	2607	2748	2838	1 019	56%
sh tööjõu- ja majandamiskulud	833	1527	1873	2130	2232	2310	783	51%
Põhitegevuse tulem	100	281	249	202	190	222	-59	-21%
Investeeringustegevus	-69	-300	-355	-311	-308	-336	-36	12%
sh põhivara soetus, antud toetus ja osaluste soetus	-158	-461	-507	-459	-411	-463	-2	1%
Eelarve tulem	31	-19	-106	-109	-117	-114	-95	498%

Kokku suunab KOV sektor investeeringuteks perioodil 2024–2027 ca 2,2 miljardit eurot, s.o 0,2 miljardit eurot rohkem kui perioodil 2018–2021.

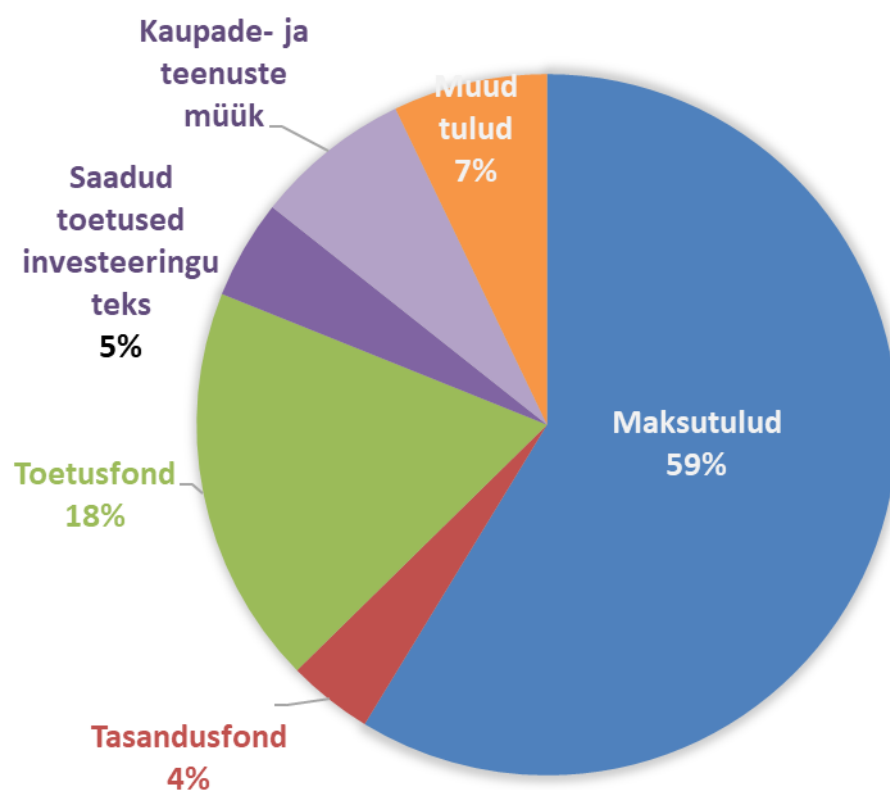
Proгноositavalt suureneb KOV netovõlakoormus 2024. aastal 32%-lt 35%-le põhitegevuse tuludest ning 2025 aastal 37%-le. KOV sektori eelarvedefitsiit on 2021. aastast üle 100 mln euro ning jääb sellele tasemele eeldatavasti ka järgnevatel aastatel. Suurenev võlakoormus on neile teenindamiseks keskmiselt siiski jõukohane.

Tabel 2. KOV netovõlakoormus

Netovõlakoormus	2010	2019*	2022*	2023*	2024*	2025*
mln eurot	484	548	801	910	1027	1141
% põhitegevuse tuludest	43%	26%	31%	32%	35%	37%

NB! Eelolevalt on kirjeldatud KOV sektorit kui tervikut. Tulemused KOV-de lõikes on väga erinevad.

Joonis 2. KOV sissetulekute jaotus tulu liigiti 2022

Joonis 3. KOV väljaminekute jaotus valdkonniti 2022

